Vrublevskio biblioteka

Krynica

ŠALTINIS

Biełaruskaja Narodnaja Hazeta

Vychodzić u aŭtorki i piatnicy.

№ 51 (760).
Cana 10 ct.
VILNIA, 28.VI.1940 h.
Hod vydańnia XXII

Padpiska na hod — 5 litaŭ, na paŭhoda — 3 lity.
Zahranicu — ŭdvaja darażej.
Abviestki: za 1 mm u tekście 40 ct., za tekstam 30 ct.

Adresas red.-adm.: Vilnius, Pylimo g-vė 1—2, tel. 28-32
Adres red. i admin.: Vilnia, Zavalnaja vul. 1—2.
Redakcyja i administracyja adčyniena 10—14 hadz.
Redaktar pryjmaje 15—16 hadz.

TVARAM DA PRACUJUČYCH

Dumajem, što nie pamylimsia, kali skažam, što hałoŭnym pryncypam palityki ciapierašniaha litoŭskaha ŭradu jošć pryncyp—tvaram da pracujučych. Urad hety apirajecca na šyrokich demokratyčnych pracujučych masach, a tak-ža i ŭsiu svaju palityku kiruje dla dabra hetych masaŭ.

Pad słovam pracujučych nazyvajem tych usich, jakija česnaj pracaj svajej zarablajuć sabie na chleb. Da pracujučych naležać sialanie, što sami abrablajuć svaju ziamlu, rabotniki sialanskija ci fabryčnyja, jakija pradajuć svaju pracu i z hetaha žyvuć, intelihiencyja, jakaja zarablaje na žyćcio sabie jakoj-niebudź česnaj, intelihientnaha charaktaru, pracaj. Viedama, nia možna zaličyć da niepracujučych, a znača da darmajedaŭ i eksploatataraŭ, tych usich biezrabotnych, jakija i chacieli-b pracavać, ale dziela tych ci inšych pryčyn pracy nia mohuć dastać. Biezraboćcie — heta pradukt sučasnych palityčnych i socyjalnych abstavinaŭ i maje charaktar pierachodny.

Urad Premjera J.Paleckisa za sužyćcio nacyjanalnaściaŭ i prociŭ šovinizmu. Heta pieršy znak, što heny ŭrad źviarnuŭsia tvaram da pracujučych, bo-ž šovinizm, nienaviść nacyjanalnaściaŭ, panavańnie adnej nacyi nad druhoj, — heta zvyčajna prajavy nia šyrokich pracujučych masaŭ, a kučki panujučaj palityčna i socyjalna buržuazii, jakaja zvyčajna pad płaščom nacyjanalnych ideałaŭ, razdźmuchvajučy ich da chvorych samalubnych raźmieraŭ, baronić svaje klasavyja spravy.

Fakt masavaha zvalnieńnia palityčnych viaźniaŭ, jakija barolisia za pravy šyrokich pracujučych masaŭ, tak-ža pakazvaje na toje, što sučasny litoŭski ŭrad staŭ tvaram da pracujučych.

Ministr ziemlarobstva zajaviŭ, što ziamla pavinna naležyć da taho, chto na joj pracuje, što pavinna jana naležyć da henych pracujučych na ŭłasnaść i što ŭsiakija ziamielnyja reformy možna dakanać tolki darohaj praŭnaj. U hetych słovach skazanaja vialikaja praŭda. Dla šyrokich sialanskich masaŭ Litvy — heta pryračeńnie śvietłaj budučyni. Radykalnaja, spraviadlivaja i adnačasna adkazvajučaja hłybokim patrebam i psychicy sialanskich masaŭ ziamielnaja palityka, — heta sapraŭdy asnaŭnaja padstava budučyni Litvy i ŭsich jaje sialanskich hramadzian.

Novy litoŭski ŭrad arhanizuje ŭžo dastupnuju dla ŭsich, a prad usim dla tych, dla kaho jana nia była dastupnaj, lekarskuju pomač. A ci-ž heta nia što inšaje, jak zvarot tvaram da pracujučych? Bo-ž jakraz hetym šyrokim pracujučym masam, zvyčajna, najmienš byvaje dastupnaja lekarskaja pomač.

Urešcie imknieńnie novaha narodnaha litoŭskaha ŭradu da taho, kab jak najšyrejšym masam zrabić mahčymaj i dastupnaj aśvietu, tak-ža pakazvaje na toje, što ŭrad hety sapraŭdy ŭziaŭ kirunak na pracujučych.

Z usiaho hetaha bačym, što novy litoŭski ŭrad pačaŭ svaju ciažkuju i adkaznuju pracu pad dobrym znakam...

M. K.

Vialikija manifestacyi ŭ česć pryjaźni miž S.S.S.R. i Litoŭskaj Respublikaj

Lehalizacyja Kamunistyčnaj Partyi Litvy

Hetymi dniami ministr nutranych spraŭ zalehalizavaŭ Kamunistyčnuju Partyju Litvy, jakaja pačała šyrokuju svaju aficyjalnuju dziejnaść.

U paniadziełak 24 červienia Centralny Kamitet Kamunistyčnaj Partyi Litvy sarhanizavaŭ u Koŭnie vialikuju manifestacyju ŭ česć pryjaźni Litvy i SSSR.

Zbornym punktam manifestantaŭ byŭ plac Vilejšysa, dzie sabrałasia bolš 20 tysiač asob. Paśla pramovaŭ była pryniata pryvitalnaja telehrama Stalinu nastupnaha źmiestu:

„My, pracujučyja masy Koŭna, jakija sabralisia na mitynh, horača vitajem Vas, darahi Jozafie Visarjonaviču, i vyražajem našuju hłybokuju padziaku za pomač u našaj baraćbie prociŭ kryvavaha režymu Smetony.

Niachaj žyvie tavaryš Stalin, asvabadziciel narodaŭ!"

Na mitynhu była tak-ža pryniata rezalucyja, u jakoj miž inšym vysunuta damahańnie nadzielu ziamloj małaziamielnych i biezziamielnych sialan, a tak-ža biezrabotnych rabotnikaŭ.— Pa mitynhu stvaryŭsia pachod, jaki spačatku pajšoŭ da ŭradavaj siadziby dzieła pryvitańnia novaha litoŭskaha ŭradu, a paśla da savieckaha pasolstva.

Ad imia ŭradu da manifestantaŭ skazaŭ haračuju pramovu ministr nutranych spraŭ Gedvilas, katory, śćvierdziŭšy, što litoŭskija pracoŭnyja masy adnačalna zdabyli volnaść, zapeŭniŭ, što ŭrad zrobić usio, kab chutka zadavolić ludziej pracy.

Ciapier—kazaŭ ministr Gedvilas—ačyščajem dziaržaŭny aparat ad Smetonaŭcaŭ. Praca heta adbyvajecca tak chutka, što ministry, pracujučy dni i nočy, nia majuć času navat na ježu. I pracoŭnyja masy nie pavinny być tolki hladačami, ale i pamocnikami ŭ pracy. Apračašystkaŭ treba pačać i tvorčuju pracu, da jakoje ŭrad zaprašaje ŭsich hramadzian.

Dla prablemy pracy i biezraboćcia budzie stvorana specyjalnaje ministerstva pracy.

U kancy ministr Gedvilas zaklikaŭ usich być aściarožnymi, nia słuchać roznych fałšyvych ahitataraŭ, nie pakidać pracy, a zdyscyplinavana jści napierad i tvaryć novuju pryhožuju Litvu.

Pierad savieckim pasolstvam, na balkon budynku jakoha vyjšli na spatkańnie manifestantaŭ zast kam. zahr. spraŭ SSSR Dekanozaŭ, pasoł Pazdniakoŭ i inšyja vysokija ŭradaŭcy, ad imia manifestantaŭ havaryŭ Vices. Jon vitaŭ Saviecki Sajuz, jaho narody, saviecкuju armiju, hałoŭnaha pavadyra Stalina i vyraziŭ padziaku za pomač pry asvabadžańni Litvy ad jarma Smetony i za novuju volnaść. Adnačasna zapeŭniŭ, što spravu zamacavańnia pryjaznych adnosinaŭ z SSSR biaruć u svaje ruki ŭ Lićvie ludzi pracy. Paśla byŭ adyjhrany i adśpiavany internacyjanał.

Na pryvitańnie koratka adkazaŭ zastupnik kamisara zahraničnych spraŭ SSSR Dekanozaŭ, katory miž inšym zajaviŭ, što Saviecki Sajuz z hłybokaj pryjaźniaj śladzić, jak litoŭski narod prosić, kab svoj los uziać u svaje ruki. Na zakančeńnie kamisar Dekanozaŭ kinuŭ kliču: „Niachaj žyvie narod i ŭrad Litvy! Niachaj žyvie pryjaźń Litvy z vialikim Savieckim Sajuzam! Niachaj žyvie volny litoŭski narod!"—Zaraz-ža iznoŭ byŭ prapiajany internacyjanał. Kali-ž natoŭp dalej kidaŭ pryvitalnyja kliču, radnik pasolstva SSSR Siemionaŭ adkazvaŭ: „Niachaj žyvie volny litoŭski narod! Niachaj žyvie pryjaźń Vialikaha Savieckaha Sajuzu i Litvy! Niachaj žyvie čyrvonaja armija rabotnikaŭ i sialan! Proč z vorahami volnaj Litvy!"

Paśla hetaha manifestacyja była raźviazana.

26 h. m. u zali Miestavaha Teatru ŭ Vilni adbyŭsia vialiki mitynh rabotnikaŭ i pracoŭnaje intelihiencyi m. Vilni, u časie jakoha było skazana niekalka pramovaŭ. Havaryli staršynia mitynhu Kajras, red. Albin Žukauskas, paet Šulja, Karosas i inš. Sabranyja na mitynhu vysłali pryvitalnuju telehramu Prezydentu J. Paleckisu i pravadyru pracoŭnych Stalinu.

Delehacyja Biełaruskaha Centru vyjechała ŭ Koŭna

26 h. m. vyjechała ŭ Koŭna delehacyja Biełaruskaha Centru ŭ Lićvie ŭ asobach prezydyjumu hetaj arhanizacyi: dyrektara biełaruskaj himnazii Ad. Stankieviča, vučyciela A. Matača i redaktara „Krynicy" inž. A. Klimoviča. Delehacyja maje ŭaktyŭnić spravu memoryjału, vysłanaha jašče ŭradu Merkysa, a tak-ža ŭvajści ŭ kantakt z kirujučymi dziejnikami ŭva ŭsich aktualnych siahońnia dla biełarusaŭ u Lićvie spravach.

Knihapis

„Aryšty, Biareza i vola“

„Aryšty, Biareza i vola“ heta ŭspamin biełarusa - rabotnika Ŭład-Inickaha, jaki, jak i sotni inšych biełaruskich rabotnikaŭ, sialan i intelihientaŭ, byŭ pramačany na hibieńnie ŭ „słaŭnaj“ hod tamu Biarezie.

Prypaminajecca dobra jašče toj čas, kali polskija ŭłady aryštoŭvali ŭ Zachodniaj Biełarusi, Ukrainie i Polšču sotni biazvinnych ludziej, natoje, kab „raspravicca z usimi vorahami Polšču.“ Hetak zaznačyŭ tady mnie—aryštavanamu adzin z kiraŭnikoŭ palicyi ŭ śledčym addziele ŭ Vilni.

I płyli hetak sotni ludziej, hnanyja polskaj palicyjaj u Biarezu.

— Što z imi budue rabić, našto heta?“— padsłuchaŭ ja, jak pytaŭsia źnižanym hołasam adzin z ekskortavaŭšych nas palicyjant rezervy ŭ druhoha.

— Moža pastralajuć, nia znaju—šopatam adkazaŭ toj.

Ale-ž my byli tolki internavanyja, biaz nijakaha sudu i zakidaŭ viny.

— — — — — — — —

Ale voś i Biareza i.. pryniaćcie. Aŭtoru ŭspaminaŭ pierad usim dobra ŭdałosia pradstavić hety čas, ščyra, ničoha nie „pierasolivajučy“ i nie adnimajučy.

My ŭžo na miescy. Staim u 2-ch radoch u zaharodcy z kalučaha drotu. Našaja hrupa składałasia ciapier z pabitych, pakalečanych ludziej, apranutych u parvanaj ad udaraŭ i kalučaha drotu adziežy. Pad płotam rabotnik sa złamanaj, palicejskim prykładam, nahoj, viŭsia ad bolu, a za nami i prad nami, u tej i pa inšych zaharodkach, usio takija-ž, jak i my, ludzi, tysiačy ludziej, nad jakimi „hierojska“ ździekavałasia polskaja palicyja, a za kalučym drotam z adnej starany i z druhoj vyhladali z budak lufy kulamiotaŭ.

Heta była Biareza.

— — — — — — — —

Pačałosia ŭžo... „narmalnaje“ žyćcio. Ad rańnia da viečara, pad łajanku i pad udary palicejskich pałak, na placoch adbyvałasia vajskovaja muštra źbitych, hałodnych, sasmahłych ludziej. Mnohija padali z asłableńnia i vysileńnia. Ich adnosili pad płot, kab nie pieraškadžali druhim, i zusim imi nia cikavilisia, a palicyja hołasna zastanaŭłałasia nad tym, što zrabić z nami usimi, kali nia budzie tyfusu, ci jakojś inšaj pošaści. Pałki-ž tymčasam husta łamali sia na hałovach i karkach papaŭšychsia achviar. Siarod palicyi „pahierojsku“ spraŭlaŭsia, z kavałkam palena ŭ ruce, heršt kryminalistaŭ pad N-ram 2.250.

Udaraŭ tut nie škadavali, spadali jany husta na zdarovych i kalek, na śvieckich i duchoŭnych, a palicyja chvaliłasia, što „Polska bogata i na pałki chopić;“ aŭtor uspomnienych uspaminaŭ časami šaptaŭ mnie; „voś dzie polskaje „przedmurze chrześcijańskwa.“

I hetak dzień prachodziŭ za dniom. Palicyjanty łajali, ruhali i bili. Internavanym užo mała kamu śvietła było u vačoch i treźva ŭ hałavie, a treba było rabić usio „biegiem.“

Ale voś my volnyja. Uciakła ŭnačy straža. Šybka mašyrujem na Kobryń. U darozie—adnyja druhim raskazvajuć, kolki dzie, pakidajučy Biarezu, pryjšłosia znajści trupoŭ, adnyja druhim pieradajuć ichnija proźvišču.

Kobryń—tut novaje viestka, što kamandant Biarezy byŭ vydaŭšy zahad uzarvać budynki z internavanymi.

U Bieraści dajšła da nas jašče adna viestka: što na Biarezu napała polskaja końnica i chto nia zdaleŭ uciačy, toj byŭ zarubany. Abličana ličba ach viar da 150 asob.

Heta ŭžo było apošniaje z Biarezy.

— — — — — — — —

Aŭtor padrabiazna ŭsio heta apisvaje ŭ svaich uspaminach, pierachodziačy z dnia na dzień, ad faktu da faktu, apisvajučy jasnym, zrazumiełym i prostym stylem. Što praŭda, niekatoryja rečy moža za koratka ŭziaty, niekatoryja moža za słaba, ale ŭ hetym aŭtor nie vinavat. Na abšyrniejšaje apisańnie ŭsiaho nie pazvolili aŭtoru ciažkija mataryjalnyja varunki i čas. Adnak užo heta, što možna znajści ŭ ŭspaminach, dobra ŭjaŭlaje paradak Biarezy, jak 20-cihadovy „dorobek“ „genjuša“ polskapanskaha ŭradu.

Voś heta niekalki asabistych uspaminaŭ i ŭvah z pryčyny vychadu ŭ śviet uspaminaŭ ab Biarezie, u jakoj doŭhija hady mučylisia tysiačy synoŭ biełaruskaj ziamli.

V. J.

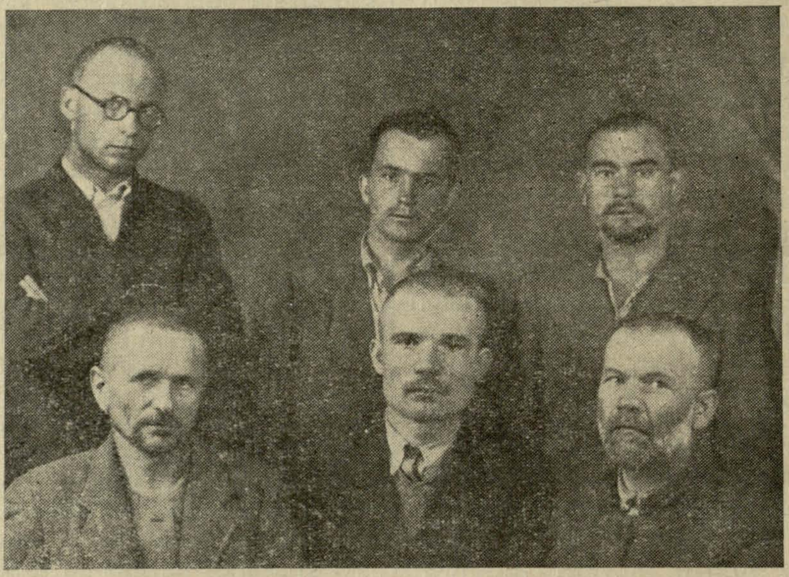

Hrupa „biarezaŭcaŭ“ z Vilni

Siadziać: źleva naprava — J. šnarkievič, J. Najdziuk i Uł. Paŭlukoŭski; stajać: V. Jermałkovič, Kałyniak i A. Šutovič. Fatahrafija zroblena ŭ Vilni 25.IX.39 paśla prybyćcia z Biarezy.

Źmiena na stanoviščy načalnika m. Vilni i pavietu

Dasiulešni načalnik m. Vilni i pavietu pałk. Šlepetys 25 h.m. zvolnieny z zajmanaha stanovišča. Na jaho miesca naznačany A. Kazanavičius—viedamy litoŭski narodny dziejač.

A. Kazanavičius, pa skančeńni pačatkavaje škoły, pracavaŭ jak rabotnik, a paśla jak buhaltar u Pieciarburzie. U časie revalucyi ŭ 1917 h. mieŭ kantakt z kamunistyčnaj partyjaj, paśla byŭ siabram uradu Litvy Kapsukasa ŭ Vilni. Dalej-ža pracavaŭ u škołnictvie, samaŭradach i kooperacyi. Za svaju dziejnaść siadzieŭ 4 miesiacy ŭ vastrozie i 2 hady byŭ pad nahladam palicyi.

Savieckija knižki i hazety ŭ Lićvie

Pa zahadu ministra nutranych spraŭ dazvolena ŭvozić u Litvu savieckija vydaviectvy, katoryja dasiul byli zabaronieny.

Jazep Najdziuk 6)

Biełaruś žyła i budzie žyć

U 1902 h. u Pieciarburzie paŭstała kulturna-aśvietnaja biełaruskaja arhanizacyja „Kružok Biełaruskaje Narodnaje Aśviety“, a ŭ 1903 h. paŭstała pieršaja samastojnaja biełaruskaja palityčnaja arhanizacyja „Biełaruskaja Revalucyjnaja Hramada“, a paśla i „Biełaruski Kreścijanski Sajuz“. Arhanizacyi hetyja ŭzmocnili biełaruskuju kulturnuju i palityčnuju akcyju, ładziačy sabrańni, viečaryny, vydajučy i pašyrajučy biełaruskija knižki i brašury. B. R. H. miž inšym vydała ŭ Londanie ŭ 1903 h. hetkija brašury: „Hutarka ab tym, kudy mužyckija hrošy iduć“, „Chto praŭdzivy pryjaciel biednaha narodu“ i „Jak zrabić, kab ludziam było dobra žyć na śviecie“. Kružok Bieł. Nar. Aśviety vydaŭ u Pieciarburzie ŭ 1903 h. zbornik biełaruskich vieršaŭ Janki Lučyny, dziela taho adnak, što tady drukavać pabiełarusku niamožna było, u cenzuru pry roznych zachadach „Viazanku“ padali, jak tvor u baŭharskim jazyku.

Šyrokaha razmachu nabiraje biełaruski adradženski ruch paśla 1905 hodu, paśla revalucyi ŭ Rasiei, jakaja pryniesła niekatoryja svabody, jak naprykład: mahčymaść biełaruskaha druku, mahčymaść arhanizacyi i h. d. Voś-ža zaraz z nialehalnaha biełaruskaha studenckaha hurtka ŭ Pieciarburzie paŭstała vydavieckaja supałka „Zahlanie sonca i ŭ naša vakonca“, na čale jakoje staŭ viedamy vučony biełarus praf. Branisłaŭ Epimach-Šypiła. Biełaruskaja Revalucyjnaja Hramada, jakaja mieła try centry — u Pieciarburzie, Vilni i Miensku, pieratvaryłasia ŭ Biełaruskuju Sacyjalistyčnuju Hramadu. Chutka zasnavaŭsia i Biełaruski Vučycielski Chaŭrus, u jakim sabrałasia niemałaja źmiena narodnych vučycialoŭ, pracavaŭšych u sacyjalistyčnym kirunku na hruncie krajoŭaści.

Supałka „Zahlanie sonca i ŭ naša vakonca“ vydavała biełaruskija knižki z haliny pryhožaje biel. litaratury, školnyja padručniki i navukova-papularnyja brašury. Biel. Sacyjalistyčnaja Hramada vydavała ŭ krai i zahranicaj roznyja proklamacyi i brašury z źmiestam palityčnym, jakija raspaŭsiudžvała siarod biel. nasielnictva, a tak-ža ładziła roznyja narodnyja rabotnickija sabrańni i pryjmała ŭdzieł jak u krajovych, tak i mižnarodnych sacyjalistyčnych naradach i kanferencyjach (miž inšym biel. pradstaŭniki byli na mižnarodnaj sac. kanferencyi ŭ Ženevie ŭ 1906 h., u jakoj pryjmaŭ udzieł Lenin). Biełaruskija vučycieli i intelihiencyja rabili tak-ža proby vučyć biel. dziaciej u svajej rodnaj biel. movie.

U 1906 h. u Vilni pačała vychodzić pieršaja lehalnaja biełaruskaja hazeta „Naša Dola“, jakuju carskija ŭłady zaraz-ža zakryli, ale na jaje miesca chutka źjaviłasia „Naša Niva“. Časapis hety ŭ historyi biełaruskaha adradžeńnia adyhraŭ vialikuju rol. Jon uśviedamlaŭ narod, hurtavaŭ kala siabie biel. intelihiencyju, biel. piśmieńnikaŭ, paetaŭ i inšych pracaŭnikoŭ z biełaruskaje adradženskaje nivy.

Praca. Biel Sac. Hramady, praca vyd. supałki „Zahlanie sonca i ŭ naša vakonca“, praca „Našaje Nivy“ była nakiravana na šlach adradžeńnia biełaruskaje kultury, na šlach uśviedamlańnia biełaruskich masaŭ, na šlach nacyjanalna-palityčnaha vyz-

BIEŁARUSKAJA CHRONIKA

Prystań Biełaruskaha Spartovaha Sektara. Niadaŭna zarhanizavany ŭ Vilni Biełaruski Spartovy Sektar enerhična pracuje i ŭžo maje na Vialli ŭ Vilni za kaściołam šv. Piatra i Paŭła svaju viaślarskuju prystań i basen, dzie specyjalnyja instruktary dajuć lekcyi pławańnia, viaślarki i vučać roznych spartovych vodnych ihraŭ.

Dar dla Biełaruskaha Muzeju. Biełaruski Muzej im. Ivana Łuckieviča ŭ Vilni apošnim časam uzbahaciŭsia daram inž. L. Dubiejkaŭskaha, katory pieradaŭ Muzeju svoj zbor roznych knižak, časapisaŭ, dakumantaŭ i inšych vartasnych pradmietaŭ.

Nabaženstvy dla biełarusaŭ katalikoŭ buduć a hadzinie 9-taj. Padajecca da viedama ŭsim biełarusam katalikom u Vilni, što pačynajučy ad niadzieli 23-ha červienia sioleta nabaženstvy dla biełarusaŭ katalikoŭ u kaściele šv. Mikałaja adbyvajucca ŭ kožnuju niadzielu i śviata a hadzinie 9-taj ranicy, a nie a 10, jak było dahetul.

Z Savieckaj Biełarusi

Novyja kadry vučycialoŭ. Uva ŭsich biełaruskich vučycielskich instytutach, a tak-ža ŭ Biełaruskim Universytecie ŭ Miensku adbyvajucca ciapier ekzaminy, paśla jakich vyjdzie kala 1700 novych vučycialoŭ. Bolš 9000 vučycialoŭ pryhataŭlajecca na kursach Narkomprosa i kala 13,000 vučycialoŭ budzie sioleta na karotkasročnych vučycielskich kursach u Biełastoku, Baranavičach, Bieraści, Vialejcy i Pinsku.

Novyja knižki. U suviazi z dekadaj biełaruskaha mastactva ŭ pierakładzie na rasiejski jazyk vyjšaŭ zbornik lepšych vybranych vieršaŭ Maksima Bahdanoviča p. n. „Избранные стихи". Vyjšaŭ taksama zbornik vieršaŭ maładoha biełaruskaha paeta A. Kulašova „Dubrova", u jakim nadrukavana i vialikaja paema hetaha paety p. n. „U zialonaj dubrovie." Hruzinski paet K. Łordkipanidzie napisaŭ knihu-apaviadańnie „Biassmiercie," u jakoj apisaŭ niadaŭnaje minułaje biełaruskaha narodu. Knižka heta vychodzie ciapier u pierakładzie na rasiejskim jazyku.

Vystaŭka dziciačaj tvorčaści. U Miensku adbyvajecca ciapier u Pałacy Pijoneraŭ usiebiełaruskaja vystaŭka dziciačaj tvorčaści, u jakoj pradstaŭlena bolš 1500 eksponataŭ maładych technikaŭ, naturalistaŭ, avijamadelistaŭ, skulptaraŭ, mastakoŭ, hravieraŭ, fotolubicielaŭ, paetaŭ.

Tonfilmy biełaruskaje muzyki i pieśni. Fabryka hukazapisu Usiesajuznaha Kamitetu pryhataŭlaje tonfilmy biełaruskaj muzyki i pieśni, u jakich buduć pradstaŭleny vystupleńni choraŭ Filharmonii i radyjokamitetu BSSR, ansambla pieśni i plaski Asobaj Biel. Vajennaj Akruhi, narodnaha ansambla cymbalistaŭ, lerystaŭ, bajanistaŭ, uryŭki z biel. opery A. Bahatyrova „U puščach Paleśsia," biełaruskija narodnyja pieśni ŭ vykanańni kalektyvaŭ kałhasnaj mastackaj samadziejnaści, aryi i ramansy ŭ vykanańni salistaŭ vialikaha teatru opery i baletu BSSR. Užo hatovy tonfilm biełaruskaje opery „Kvietka ščaścia" A. Turankova ŭ vykanańni Dziarž. Vial. teatru opery i baletu BSSR.

Biełarusy ŭ čužynie

Paśviacili ŭ ksiandzy. 16 h. m. u Rymie ŭ katedry šv. Piatra paśviacili ŭ ksiandzy dyjakana biełarusa Časłava Sipoviča. Č. Sipovič rodam z Brasłaŭščyny, spačatku vučyŭsia u himnazii a.a. Maryjanaŭ, dzie pastupiŭ ŭ Zakon aa. Maryjanaŭ, a pašla žyŭ i vučyŭsia ŭ Vilenskaj Duchoŭnaj Seminaryi. U 1938 h. ks. Č. Sipovič razam z inšymi biełaruskimi zakońnikami Maryjanami pa zahadu vajavody Bacianskaha byŭ vysłany z Vilenščyny i vyjechaŭ u Rym, dzie zdabyvaje vyšejšuju aśvietu.—UVaršavie sioleta paśviačany ŭ ksiandzy biełarus Anton Padziava, siabra taho-ž zakonu aa. Maryjanaŭ, katoraha taksama polskija administracyjnyja ŭłady vysialili z Vilenščyny. Maładym biełaruskim śviataram žadajem pamysnaści ŭ dalejšaj pracy.

Jakija možna źbirać ziołki viasnoj i ŭletku

Jak my ŭžo niadaŭna pisali, lekarskija ziołki ŭ sučasny mament u lačeńni zajmajuć vielmi pavažnaje miesca, a źbirańnie ich moža być žarałom pavažnaha dachodu. Ciapier chočam krychu spynicca nad pytańniem: jakija možna źbirać lekarskija ziołki viasnoj i ŭletku. Hetaje, miž inšym, pytańnie razhladaŭ u „Kur. Vil." praf. J. Mušynski, katory z punktu hledžańnia handlovaha, lekarskija ziołki, jakija rastuć u Vilenščynie, dzielić na try hrupy:

I. Ziołki, jakija rastuć masava i vyvoziacca zahranicu cełymi vahonami pa niavysokaj canie (pierad vajnoj pa 10—30 hrašoŭ za kilo) i da takich naležać: chvošč (skryp), račyki (rdest), ajer (tatarskaje zielle), islandzki moch i inš.

II. Ziołki, jakich mienš patrabujuć i jakija źbirajucca pieravažna na zakaz — heta ćviet rožavaj kacanki, rabiny, vasilki (vałoški) i inš.

III Ziołki-raśliny, abniatyja farmakopijaj, ahulna-viedamyja i spatykanyja ŭ našych aptekach, i z zapeŭnienym rynkam zbytu.

U hetaj hrupie treba źviarnuć pierad usim uvahu na hetkija raśliny:

1) *Ćviet kanvalii* (Flos convallariae). Źbirajecca ćviet biaz listkoŭ. Za kilo suchoha ćvietu kanvalii płacili pa 10 —12 złotaŭ.

2) *Ćviet bukvicy* (*arniki*). (Flos Arnicae), raście ŭ mokrych lasoch. Źbirajucca tolki raźvityja košyčki kvietki, nia nistožačy raśliny. Cana była, 5—6 zł. za kilohram.

3) *Ćviet nahatkoŭ* (Flos Calenduae). Źbirajucca košyčki ćvietu, žoŭta-jara-ciomnaha koleru. Košyčki henyja treba składać svabodna i sušyć u ciani. Paśla vysušeńnia treba vyskubści jazyčkavatyja kvietki, adkidajučy zialonuju pakryŭku. Suchi syrec trymać-chavać u mocna nabitych blašankach abo skrynkach. Daŭniejšaja cana 6—8 zł. za kilo.

4) *Ćviet rumianku* (Flos Chamomillae). Źbirać tolki-što raśćviŭšyja košyčki, bo pieraćviŭšyja rassypajucca. Sušyć treba ŭ cieni, a vysušanyja pierabrać, adkidajučy chvościki samoj raśliny. Daŭniejšaja cana 3—4 zł. za kilo.

5) *Lipovy ćviet* (Flos Tiliae). Ćviet ačyščajecca ad krylcaŭ i sušycca ŭ cieni. Suchi tavar zapakoŭvać u miaški abo skrynki. Daŭniejšaja cana kala 3 zł. za kilo.

Aprača hetych lekarskich raślin možna i treba źbirać inšyja, kali na ich jość zbyt. Niekatoryja z ich, jak napr. valerjanavyja kareńni ceniacca pa 12 i 15 litaŭ za kilo.

Źbirajučy lekarskija ziołki treba pamiatać, što nia možna ich sušyć na soncy, a tolki ŭ cieni pad strachoj, ci kala piečaŭ. Źbirać-ža treba staranna, čysta i ŭ naležnym časie.

Jakija lekarskija ziołki ciapier najlepš kuplajuć možna daviedacca ŭ kramie firmy „Sodyba", Vilnia, Lietuvos Tarybos vul. (b. Senatorskaja) № 17, jakaja skuplivaje ziołki, abo ŭ aptekach Jundziłła, Narbuta i inšych. **Rp.**

---

valeńnia. Praca heta tryvała da 1914 h. i da hetaha času pajaviłasia mnoha roznych biełaruskich knižak, hazet, razrost jakich spyniła Suśvietnaja vajna. Za heny čas vyrasła cełaja plejada biełaruskich paetaŭ, piśmieńnikaŭ na čale z J. Kupałaj, J. Kołasam, M. Bahdanovičam. Za heny čas vyraśli biel. navukoŭcy: historyki, fiłolohi, litaraturaviedy, hieohrafy i inšyja vydatnyja pracaŭniki, katorych ciažka usich pieraličyć. Vyrasła tak-ža cełaja kadra biel. duchavienstva, jakoje brałasia za biel. nacyjanalnuju relihijnuju pracu. Koratka havoračy, biełaruski adradženski ruch šyraka raźviŭsia, nakirovany-ž jon byŭ da taho, kab adradzić Biełaruś, kab kraj naš staŭsia iznoŭ słaŭnym, kab kultura jaho śviaciła, padobna jak u minuŭščynie.

Suśvietnaja vajna pryniasła vialikaj častcy našaha kraju niamieckuju akupacyju. Nia hledziačy na toje, što bolšaść biel. kulturnych pracaŭnikoŭ apynułasia ŭ sałdackich rasiejskich radoch, biełarusy pad niamieckaj akupacyjaj arhanizavali svaje škoły i dalej pravodzili kulturna-adradženskuju pracu.

Vialikuju Revalucyju ŭ Rasiei ŭ 1917 h. Biełarusy vykarystali dzieła budavańnia svajho adrodžanaha Biełaruskaha Haspadarstva. I tut vyrazna vyjavilisia siarod biełarusaŭ dva kirunki: nacyjanalny i balšavicki (kamunistyčny). Imknieńni nacyjanalnaha kirunku vyjavilisia na Biełaruskim Kanhresie ŭ Miensku ŭ 1917 h. i praz akt 25. III. 1918 h., jakim Biełaruś była abvieščana Niezaležnaj Biełaruskaj Narodnaj Respublikaj (B. N. R.), a tak-ža praz Słuckaje Paŭstańnie ŭ 1920 h. suproć balšavikoŭ, siły jakich byli daloka bolšyja i kirunak nacyjanalny pieramahli. U hetym časie adbyvajecca balšavicka-polskaja vajna. 1 studnia 1919 hodu balšaviki, zaniaŭšy vialikuju častku biel. ziamiel, abvieścili Biełaruś Niezaležnaj Respublikaj, a 1 žniŭnia 1919 h. Biełaruskaj Savieckaj Sacyjalistyčnaj Respublikaj.

Balšavicka-polskaja vajna končyłasia dahavoram u Ryzie ŭ 1921 h., jakim Biełaruś była padzielena. Uschodniaja častka biełaruskich ziamiel tvaryła Biełaruskuju Savieckuju Sacyjalistyčnuju Respubliku, a zachodniaja apynułasia pad polskaj uładaj. Haloŭnyja staronniki B.N.R. vyemihravali zahranicu, a astatki arhanizavanaje imi armii astalisia jak biełaruskija addzieły pry polskaj i litoŭskaj armii, jakija paśla chutka byli źlikvidavanyja.

U Savieckaj Biełarusi ŭva ŭsim žyćci ŭviedzieny kamunistyčny ład, a chto hetamu nie chacieŭ poŭnaściu padparadkavacca, jak nacyjanał-demokraty („nacdemy"), toj byŭ likvidavany. Za 20 hod svajho isnavańnia Savieckaja Biełaruś šmat u čym zrabiła vialiki postup. Pierad usim treba adznačyć vialikaje raźvićcio promysłu, razrost miestaŭ, asabliva Mienska, vialiki postup zrobleny ŭ halinie aśviety, navuki i ahułam u raźvićci nacyjanalnaje kultury, biełaruskaje pa formie, a sacyjalistyčnaje pa źmieście. Savieckaja Biełaruś užo ŭ 1939 h. mieła školaŭ typu vyšejšaha — 23, navukova-daśledčych instytucyjaŭ — 29, teatraŭ — 12, vialikuju kolkaść školaŭ siarednich i pačatkavych, dziakujučy jakim lik niahramatnych ludziej uściaž źmianšajecca. Vialikija asiahnieńni zdabyty ŭ halinie litaraturnaj i muzyčnaj.

Mimachodam

VAJNA I KARYTA

Niadaŭna pryjšłosia mnie pabyvać kolki dzion na vioscy. Pradstaŭlaŭsia ŭsiudy, jak supracoŭnik vilenskich hazet; dumaju: budzie adpaviednaja pašana i honar. Supracoŭnik hazety—tvarec hramadzkaje dumki—heta nie jakiś tam chudy ŭradaviec ci sakratar.

Abstupili mianie sialanie i pytajuć: što čuvać, chto pieramoža, francuz ci niemiec? Ja, jak hazetčyk, paklikajučysia na zahraničnyja infarmacyi, pačaŭ šyraka raskazvać ab vialikich padziejach na Zachadzie, časad-času ŭpryhažajučy svajo apaviadańnie fantastyčnymi, z palca vyssanymi viedamaściami. Pavažna słuchali sialanie. Niekatoryja na't, až razźiaŭlali huby, a „hazetčyk," jak-by znajučy ŭsie vajskovyja tajnicy, havaryŭ i havaryŭ, až narešcie skončyŭ.

Vokam pieramožcyzirnuŭ jon na prysutnych, zapaliŭ papiarosku. Jaho vonkavy vyhlad pıypaminaŭ Benitto Mussoliniaha. Tady adzin słuchač, z kudłataj hałavoj (kab jon prapaŭ), paskrabaŭšy svoj „chłopski rozum," kaža: „ab usim vyšejskazanym vy pišacie ŭ hazetach i radyjo havora, ale vytłumačcie, zašto faktyčna niemiec vajavaŭ z francuzam i vajuje z anhielcam." Nastała prykraja cišynia (jakaja była pierad vajnoj na „biaspanskaj ziamli").Razźiaviŭsia, kab niešta skazać, adnak ničoha nia vychodziła. Prypomnilisia kryžovyja pachody, jakija manilisia adabrać Chrystovy hrob ad niaviernikaŭ, kryžanoscy, jakija vajnoju—miačom navaračyvali pahancaŭ. Doŭha błudziŭ pa historyi, šukajučy adkazu. U kancy pryjšoŭ da vyvadu, što siańnia, dziaržavy vajujuć za karyta—inakš kažučy „žyćciovy prastor" —(Lebensraum).

Jakija-ž idei niasuć niamieckija žaŭniery na svaich miačoch, idučy ŭ boj?—80 mil. dynamičny niamiecki narod, pačuŭšy, što jamu ciesna, što niama dzie vyładavać enerhii, što chutka nia stanie im chleba — vysłaŭ svaich synoŭ, miačom damahacca roŭnych pravoŭ u suśvietnaj haspadarcy z Alijantami. Francyja i Anhlija, choć havorać, što baroniać demokracyi, zachodnie-eŭrapejskuju kulturu, chryścijanskuju cyvilizacyju, volnaść narodaŭ, adnak hetyja-ž Alijanty, majučy ahramadnyja kalonii, pieramohšy u I-aj suśvietnaj vajnie niemcaŭ, adabrali ad ich zamorskija ziemli i ciapier mirnym šlacham nie chacieli źviarnuć ich papiarednim haspadarom. Ždzioršy piekna pamałavany anhlicka-francuski šyldzik, pabačym što i Alijanty ŭ sapraŭdnaści baroniać karyta — svoj šyroki i bahaty žyćciovy prastor—Lebensraum.

Treba pryznać, što hłybokuju praŭdu skazaŭ kaliś Tamaš

Što čuvać na frontach i ŭ palitycy

Harmatnija i bombavyja hromy, jakija nistožyli i tryvožyli francuzaŭ, zacichli. Francyja, pieramožanaja niemcami, paprasiła miru nia tolki ad Niamieččyny, ale i Italii. Jak my ŭžo pisali, 22 h. m. byŭ padpisany mir miž Francyjaj i Niamieččynaj, **a 24 h. m. a hadzinie 19.35 byŭ padpisany mir miž Francyjaj i Italijaj.** Niemcy i italjancy, bjučy ŭ zvany i vyviešvajučy svaje nacyjanalnyja ściahi, uračysta śviatkujuć pieramohu. Urad-ža Francyi pastanaviŭ abvieścić dzień 25 červienia, dzień, u jakim francuzy zmušany kidać i addavać aružža svaim voraham, dniom žałoby. I sapraŭdy francuzy pieražyvajuć niabyvałaje nikoli ŭpakareńnie. Mirnyja dahavory z Niamieččynaj i Italijaj faktyčna źviazali im ruki i nohi i pałažyli, jak kažuć, na łapatki. Praŭda, urad francuski budzie kiravać svaimi kalonijami i adnoj treciaj častkaj Francyi, jakaja nia budzie zaniataja niemcami, ale faktyčna i heta budzie adbyvacca pad kantrolaj niemcaŭ i italjancaŭ. Pavodle mirnaha dahavoru, francuzy nia tolki zabaviazany strymać vajennyja dziejańni ŭ krai, ale i ŭ kalonijach. Usie vajennyja siły Francyi pavinny być razaružany i zdemabilizavanyja. Niemcy i italjancy mohuć zažadać vydačy im taho francuskaha aružža, jakoha jany zachočuć. Toje aružža, jakoje nia budzie zabrana, pavinna być złožana ŭ składy i addana pad kantrol niemcaŭ i italjancaŭ. Nie adzin francuski samalot nia maje prava padniacca ŭ paviétra biez dazvołu niemcaŭ i italjancaŭ. Nie adna francuskaja radyjostancyja niamoža pracavać tak-ža biez dazvołu i kantroli Niamieččyny i Italii. Fabryki aružža pavinny być strymany. Ruchi francuskaha flotu pavinny być ahraničany da minimum. Akupacyja francuskich ziamiel niamieckaj armijaj budzie adbyvacca na košt francuzaŭ. Francuskaja armija pavinna być źmienšana da takoj kolkaści, jakaja jość nieabchodnaj dla ŭtrymańnia paradku ŭ kraju i kalonijach. Praz Francyju Italija i Niamieččyna buduć mieć prava svabodnaha pieravozu tavaraŭ. Pałonnych i aryštavanych niemcaŭ i italjancaŭ francuzy pavinny zvolnić, a pałonnyja francuzy astanucca ŭ pałonie da kanca vajny. — Słovam mirnyja varunki dla Francyi vielmi ciažkija.

Voś-ža z hetymi ciažkimi varunkami nia choćuć zhadzicca ŭsie francuzy. Z hetaj pryčyny francuskija emihranty ŭ Londanie na čale z hienerałam de Gaulle i takimi viedamymi palitykami, jak Reynaud, Herriot, Blum, Mandel, Cot, Campinchi, Delbos, **tvorać francuski nacyjanalny kamitet, jaki budzie dalej viaści vajnu supolna z anhlijcami pry pomačy tych francuskich žaŭnieraŭ i taho francuskaha fłotu, jakija nie padparadkavalisia ŭradu Francyi marš. Petain,** katory padpisaŭ mir. Anhlija-ž užo sarvała dyplomatyčnyja znosiny z hetym-ža ŭradam marš. Petain.

Nacyjanalny francuski kamitet starajecca pomačy ŭ Amerycy, kudy samalotam vyjechaŭ Reynaud, ale voś jość viestki, što **Złučanyja Štaty Pnč. Ameryki pryznajuć tolki ŭrad marš. Petain. Japonija taksama pryznaje tolki toj urad Francyi, jaki padpisaŭ mir** i z im viadzie pierahavory ŭ spravie francuskaha Indakitaju.

Paśla zakančeńnia vajny ŭ Francyi **kožnuju minutu možna spadziavacca hieneralnaj ataki niemcaŭ i italjancaŭ na Anhliju.** Pakul-što miž imi adbyvajucca tolki ŭzajemnyja bambardavańni roznych vajennych abjektaŭ i miestaŭ.

Tymčasam na **ŭschodzie Eŭropy,** jak padaje „Lietuvos Žinios", **robiacca starańni stvaryć vialiki mirny blok pad kiraŭnictvam SSSR,** u jaki ŭvajšli-b bałtyckija dziaržavy, Švecyja, Rumynija, Bałharyja, Madziarščyna, Juhasłavija, Hrecyja i Tureččyna. Kala hetaha byccam bliska chodzić novy anhlicki ambasadar u Maskvie Cripps Blok taki pradstaŭlaŭby vialikuju siłu, ale stvaryć jaho ciažka, z uvahi na roznyja nieparazumieńni miž bałkanskimi dziaržavami. I tak napr., kali havorycca ab bloku miru, **Madziarščyna vysoŭvaje damahańni revizii hranic, zvarotu Transylvanii, i abjaviła cyvilnuju mabilizacyju.**

Jakim šlacham budzie raźvivacca blok miru pakaža najbližejšaja budučynia. *Rep.*

Kempijski „vialikaj słabaściaj i niedaskanalnaściaj čałavieka žjaŭlajecca jahony žyvot." Dyk, kab nia žyvot, nia było-b suśvietnaj vajny № 2. **P. Małatok**

VOKAM PA ŚVIECIE

Miž Juhasłavijaj i SSSR naviazany ŭžo narmalnyja dyplomatyčnyja adnosiny, čaho da hetaha hodu nia było.

Niamieckija hazety ab apošnich źmienach u Lićvie, Łatvii i Estonii, a taksama ab adnosinach da hetych dziaržaŭ SSSR, pišuć, što heta spravy, jakija vyklučna cikaviać Maskvu-Koŭna i Maskvu-Ryhu-Tallin.

Centralnaja Rada prafesyjanalnych sujuzaŭ SSSR 25 h. m. pastanaviła, z uvahi na sučasnaje vajennaje pałažeńnie ŭ śviecie, uviaści 8-mi hadzinny dzień pracy i 7-dniovy pracoŭny tydzień, kab SSSR staŭsia jašče bolš mahutnaj dziaržavaj. Dniom adpačynku budzie niadziela.

Samachod z zołatam i zahraničnymi valutami zatrymała hraničnaja straža. Zołata i hrošy henyja tajkom staralisia vyvieźci z Francuskaha Banku zahranicu niejkich troch čałaviek.

Juhasłavianskija hazety z naśmieškaj pisali ab italjancach, što jany nie dajuć rady ŭ vajnie z anhlijcami. Z hetaj pryčyny fašystoŭskija italjanskija hazety pačali vostra vystupać prociŭ Juhasłavii.

Polskaja armija ŭ Francyi častkova pieraniesiena ŭ Anhliju. Apračа taho častka jaje pierajšła ŭ Švajcaryju.

U Estonii zvolniena z vastrohaŭ 340 palityčnych viaźniaŭ.

Novy burmistr m. Vilni

Dasiulešni burmistr m. Vilni K. Stašys 26 h. m. zvolnieny z zajmanaha stanovišča. Na jaho miesca naznačany viedamy litoŭski vilenski dziejač Anton Krutulys, katory dahetul byŭ dyrektaram Litoŭskaha Narodnaha Banku ŭ Vilni i vučycielem u himnazii im. Vitaŭta Vial.

Žyćcio ŭ Vilni i Kraju

Rabotnickaja Milicyja budzie stvorana ŭva ŭsiej Lićvie dziela supracoŭnictva z dziaržaŭnymi ŭradami i ŭtrymlivańnia supolna z palicyjaj paradku. Praca ŭ milicyi budzie hanarovaja, biaspłatnaja. Milicyjanty tak, jak i palicyjanty, buduć uvaružany.

Ruch unočy ad 26 h. m. pa zahadu kamandanta m. Vilni pradoŭžany da hadziny 24. Takim čynam ciapier ruch strymany budzie tolki try hadziny: ad 24 da 3 hadziny ranicy.

Zasudžany za naležańnie da nialehalnaje polskaje arhanizacyi prysudam Vajennaha Sudu ŭ Koŭnie J. Černy na 15 hod vastrohu, inž. T. Dombroŭski na 2 h.. E. Kviatkoŭska i H. Pštyngova na 4 h. i H. Hajdukievič na 1 hod.

B. premjer A. Merkys zahadam uładaŭ zvolnieny z stanovišča burmistra m. Koŭna. Na jaho miesca naznačany dr. Garmus, katory prystupiŭ užo da vykonvańnia svaich abaviazkaŭ.

Kamitet Pomačy Palityčnym Viaźniam sarhanizavaŭsia 25 h. m. u Vilni. Z biełarusaŭ naležyć da hetaha kamitetu mgr. M. Piaciukievič.

Da stvareńnia prafesyjanalnych sajuzaŭ u Vilni robiacca ŭžo adpaviednyja pryhatavańni.

Palicyjnyja aficery i padaficery pa zahadu hałoŭnaha kamandavańnia źniali 25 h. m. nošanyja dahetul adznaki svaje šaržy t. zv. pahony.

Strymana zvalniańnie pracaŭnikoŭ i rabotnikaŭ u kancelaryjach, pradpryjemstvach, špitalach i inšych instytucyjach vilenskaha miestavaha samaŭradu.

Majemaść drukarni „Źnič" i „Kurjera Wileńskiego", jakija byli na ŭsłuhach „OZoNu", jak padaje „Vilniaus Balsas",budzie skanfiskavana. Toj-ža „Vil. Balsas" piša, što „Kurjer Wileński" atrymlivaŭ ad dasiulešnich litoŭskich uładaŭ subsydyi — hrašovuju pomač na svaje vydaviectva.

„Pienocentras" budzie płacić za małako nie pavodle kolkaści jaho, a pavodle jakaści. Heta značyć, što małako budzie canicca nie za litr, a pavodle śćvierdžanaje ŭ jom kolkaści tłušču. Dasiul „Pienocentras" płaciŭ za litr małaka 25 centaŭ, a ciapier budzie płacić za 1 pracent tłušču 6 centaŭ.

Padvyšyć płatu rabotnikam za pracu maje namier Vilenski mahistrat. U hetaj spravie užo adbyłasia specyjalnaja narada i vysłana prośba ŭ ministerstva nutranych spraŭ dać na heta mahistratu dazvoł.

Chvaroba dysenteryja pajaviłasia apošnim časam siarod dziaciej u Vilni. U suviazi z hetym pastanoŭlena pryśpiašyć specyjalnaje ščapieńnie abaronnaje suproć hetaj chvaroby.

Dr. med. B. TOŁČYNSKI
b. Asystent Kliniki U.S.B.
Chvaroby vušej, nasa i horła.
Zavalnaja 10, tel. 16-38.
Pryjmaje: 8—10 i 16—19 hadz.

Leidėjas ir Redaktorius: ADOLFAS KLIMOVIČIUS — Vydaviec i Redaktar: ADOLF KLIMOVIČ — Telefon u drukarniu i redakcyju 28-32. — Fr. Skarynos vardo Gudų Spaustuvė, Vilnius, Pylimo g-vė 1 — Biel. Drukarnia im. Fr. Skaryny, Vilnia, vul. Zavalnaja 1.